

УДК 821. 161. 2

Василь ГРЕЩУК,

доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника” (Україна, Івано-Франківськ) 9984738@ukr.net

Валентина ГРЕЩУК,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника” (Україна, Івано-Франківськ)

ГУЦУЛЬСЬКА ДІАЛЕКТНА ЛЕКСИКА В ПОВІСТІ МАРІЇ ОСТРОМИРИ “НАД БИСТРИМ ЧЕРЕМОШЕМ”

У статті проаналізовано гуцульські лексичні діалектизми, використані в романі Марії Остромири “Над бистрим Черемошем”. Визначено семантику виявлених гуцульських діалектних слів, встановлено найбільш репрезентативні групи досліджуваної лексики. Вказано на художні функції, які діалектизми виконують у творі. Доведено, що без використання гуцульської діалектної лексики важко, якщо взагалі можливо, досягти художньої переконливості та етнографічної достовірності у художньому освоєнні гуцульського світу. Гуцульські лексичні діалектизми є також одним із важливих засобів типізації персонажів у художньому тексті та індивідуалізації їх мовлення.

Ключові слова: діалектизм, гуцульських діалект, гуцульська діалектна лексика, функції діалектизмів, Марія Остромира.

Лит. 6.

Vasyl GRESHCHUK,

Doctor of Philological Sciences, Professor, Head of the Department of Ukrainian language SHEE "Vasyl Stefanyk Subcarpathian National University" (Ukraine, Ivano-Frankivsk) 9984738@ukr.net

Valentyna GRESHCHUK,

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Department of Ukrainian language SHEE "Vasyl Stefanyk Subcarpathian National University" (Ukraine, Ivano-Frankivsk)

GUTSUL LEXICAL DIALECTICISMS IN MARIA OSTROMYRA NOVEL «ON THE FAST CHEREMOSH»

In the article gutsal lexical dialecticisms in Maria Ostromyra's novel «On the fast Cheremosh» («Nad bystrym Cheremoshem») is analysed. Semantics of revealed gutsal dialectal words has been determined, the most representative groups of examined vocabulary have been established. Artistic functions which dialecticisms

perform in the novel are specified. Proved that without the gutsul dialect vocabulary is difficult, if not impossible, to achieve artistic credibility in ethnographic development of gutsul art world. Hutsul dialect vocabulary is also an important means of typing characters in fiction and individualization of speech.

Key words: *dialecticism, gutsul dialect, gutsul dialectal vocabulary, functions of dialecticisms, Maria Ostromyra.*

Ref. 6.

Васи́лий ГРЕЩУК,

доктор филологических наук, профессор, заведующий кафедрой украинского языка ГВУЗ "Прикарпатский национальный университет имени Василия Стефаника" (Украина, Ивано-Франковск) 9984738@ukr.net

Валенти́на ГРЕЩУК,

кандидат филологических наук, доцент кафедры украинского языка ГВУЗ "Прикарпатский национальный университет имени Василия Стефаника" (Украина, Ивано-Франковск)

ГУЦУЛЬСКАЯ ДИАЛЕКТНАЯ ЛЕКСИКА В ПОВЕСТИ МАРИИ ОСТРОМЫРЫ "НАД БЫСТРЫМ ЧЕРЕМОШЕМ"

В статье проанализированы гуцульские лексические диалектизмы, использованные в романе Марии Остромиры "Над быстрым Черемошем". Определена семантика выявленных гуцульских диалектных слов, установлено наиболее репрезентативные группы исследуемой лексики. Указано на художественные функции, которые диалектизмы выполняют в данном произведении. Доказано, что без использования гуцульской диалектной лексики трудно, если вообще возможно, достичь художественной убедительности и этнографической достоверности в художественном освоении гуцульского мира. Гуцульские лексические диалектизмы является также важным средством типизации персонажей в художественном тексте и индивидуализации их речи

Ключевые слова: *диалектизм, гуцульский диалект, гуцульская диалектная лексика, функции диалектизмов, Мария Остромира.*

Лит. 6.

Постановка проблеми. Марія Остромира (літературний псевдонім Марії Лози) – письменниця, твори якої стали доступними українському читачеві впродовж останніх десятиліть. У 2005 році у видавництві “Писаний Камінь” накладом всього 300 примірників опублікована її повість “Над бистрим Черемошем”, що за всіма параметрами є романом. Видавець цього твору, знаний дослідник художньо-літературного осмислення Гуцульщини, Ігор Пелипейко у передмові до нього зазначив: “Як видно з його назви, дія відбувається на Гуцульщині, яку добре знала й любила

письменниці. У творі змальовано життя горян напередодні та під час II світової війни. Авторка зуміла – і в цьому виявляється її неабиякий літературний хист – поєднати зображення повсякденного життя гуцулів – з працею, особистими почуттями, сімейними трагедіями, звичаями та обрядами – з відтворенням таких суспільно-політичних явищ і подій, як державна політика ополячування гуцулів, репресивний советський режим, національно-визвольний рух на Закарпатті в 1938-1939 роках, німецька окупація, початок боротьби УПА та інші” [4, 9].

Постановка завдання. Особливістю мови роману “Над бистрим Черемошем” є широке використання гуцульської діалектної лексики. Ігор Пелипейко слушно писав: “Марія Остромира прекрасно володіла гуцульською говіркою, але свій твір написала гарною літературною мовою з дуже доречним і майстерним використанням діалектизмів, які надають творові особливого колориту” [4, 10].

У цій статті ставимо за мету проаналізувати гуцульські діалектні лексичні одиниці, вжиті в романі “Над бистрим Черемошем”. Для її досягнення необхідно розв’язати такі завдання:

- виявити лексичні гуцулізми, використані в романі;
- визначити семантику виявлених діалектизмів;
- здійснити класифікацію лексичних діалектизмів за типом семантики;
- встановити репрезентативні групи гуцульської діалектної лексики, засвідченої у мові твору;
- вказати на художні функції гуцульських діалектизмів у художньому тексті.

Виклад основного матеріалу. Низку гуцульських діалектних слів становлять назви осіб за різними ознаками. Серед таких діалектизмів виділяються назви осіб за їх професією, родом діяльності – *ватаг* ‘старший вівчар’*, *дохтур* ‘лікар’, *керманич* ‘той, хто керує дарабою’, *мольфар* ‘чарівник’, *вибірця* ‘обраний керівник групи колядників’, *береза* ‘провідник колядників, який добирає учасників, репертуар; основна дійова особа колядницького дійства’, *плесак* ‘чоловік, який виконує пляс’, *лещетар* ‘лижник’, *прогульковець* ‘турист’, *пачкар* ‘контрабандист’, *коп* ‘прикордонник’: Від раннього ранку Танасій був зайнятий добуванням живого вогню, так, як це робить *ватаг* у полонині (с. 121)**; – Чула я раз, як газди говорили: “Під *дохтура*, ади мощного коне давай-

* Тут і далі при тлумаченні значень слів враховані також [1], [5], [6].

** Тут і далі цифра в дужках вказує на сторінку твору “Над бистрим Черемошем” за виданням: Остромира Марія. Над бистрим Черемошем / Марія Остромира. – Косів: Писаний Камінь, 2005. – 296 с.

те, бо будь який угнетси під таким дужим хлопом” (с. 24); – А що ти робитимеш завтра, Юро? – Із дарабами йдемо, з Гнатом та Іваном, у Вижницю. – За *керманичів* будете? – Авжеж! – сказав самовпевнено (с.39); Нераз казав я йому: “Мене жадна куля не іметси! Ви не знаєте, командире, що я тепер *мольфарем* став?” (с.202); До порога наблизився *береза* з хрестом та *вибірця* зі скарбною (с.126); Попереду колядників ішли *плесаки* (с. 125); На лещатах їздите? – запитала. – Авжеж! Ще й мушу похвалитись, що з мене непоганий *лещетар* (с. 77); На траві, над потоком, застелено дві скатерті і довкола них примістились, по-турецьки, *прогульковці* (с. 206); – А ти захотів, щоби стражники з жандармами до Черемоша виливали “румунку”, як відберуть від таких *пачкарів*, як ти? (с. 152); – Йшли на Буркут та не знали дороги. Зустріли рижого Юзька, що то помагає “*копам*” наших ловити (с.113).

Назви осіб за спорідненістю репрезентовано номенами *дєдьо*, *пестл. дєдик* ‘батько’, *нєня* ‘мати’, *вуйко* ‘брат батька або матері; дядько’: – І за вїйтування мого *дєді* та й мого власного, ніколи ще не було, пробачте за слово, такого свинства, як тепер (с.106); – А привезли нам пригістного, *дєдику*? – цікавились діти (с.164); – Це я посміла образити її, я – її *нєня* (с. 62); – А мені ще оце треба знати, Борисе: ви сьогодні хочете доїхати куди вам треба, чи завтра? Бо якби завтра, то ми заночували б у мого *вуйка*, що живе під полонинами (с. 84).

Із діалектних назв осіб за матримоніальною, віковою ознакою за-свідчено номен *лєгїнь* ‘парубок, дорослий неодружений хлопець’, *газда* ‘одружений чоловік’, *газдиня* ‘одружена особа жіночої статі’, *дівка* ‘неодружена особа жіночої статі’, *молодек* ‘юнак, парубок’: Танасій – високий, стрункий, із смагливим обличчям та темним буйним волоссям – схожий був більш на *лєгїня*, ніж на поважного, 42-річного газду, батька 20-ти-річного сина та 18-річної дочки (с. 14); І як тоді, йшли до церкви поміж громадою *лєгїнів* та молодих *газдів*, що стояли по боках дороги (с.123); Був би оженився з Софією, що у лікарки, то *газдиню* мав би (с.74); Починали від *дівок*, а тепер уже газдів беруться шляхтувати (с.99); *Молодек*, куди захоче туди й скочить, а жонатий, отек котюга на ланци (с.35).

Окремими номенами зафіксовано назви осіб за статтю (*чєлядь*, *чєлядина* ‘жінки, жінка’), за соціальним станом (*годованка* ‘усиновлена дитина, прийомна донька’), а також із весільної обрядової лексики (*князь* ‘молодий (на весіллі)’, *княгиня* ‘молода (на весіллі)’): – Ще не пізно, бо, ади, *лєгїні* та *чєлядь* надворі, – зауважила Василина (с.17); Був би я може і скорше приїхав за вами, та *чєлядини* не пустили (с.197); І рідній дочці ніхто кращого весілля не справить, як вони своїй *годованці* (с.56);

Вона у білій гуглі, а він у новій-новісінькій довгій манті – наче правдиві князь із княгинею (с.156).

Чимала група назв осіб – це оцінні номени. Більшість із них мають конотації зневажання, зокрема *лецтак*, *пустек*, *холерник*, *помийниця*, *дзяд*, *довгаль*, *збиточниця*, *потерчук*: – Та чого держити мене?! І так не побіжу за таким *лецтаком*, що не має відваги з бардкою до очей станути (с.132); Та й ти, біданко, небагато того розуму мала, що, ади, віддалася за такого *пустека*, – завважив старий Юра (с.108); – А ви що, Юро, теж уже до “*холерників*” пристали та й питаєте у людей, куди дорога в Буркут? (с.193); – А мене, то вже хіба за *помийницю* візьмете до того вашого “Кóлка” (с.99); Своїх старцями називаєш, а за чужого “*дзядя*” хочеш доньку віддати (с.74); – Абис знав, *довгалою*, як хвалитися, що нікого не боїшся, бос найдужчий! (с.131); *образн.* А ніч, *збиточниця*, зробила збитка (с.52); – І що ще свята земля такого Юду носить, – обурювався Юра Семенюк. – слова по-польськи не знає, а каже, що “з крові і кости поляк”. Деся його прийшов сюди і залишився. І який дідько знав, що поляк він?! *Потерчук* якийсь! (с.113). Конотації співчутливості, замислування, захоплення виражають такі гуцульські назви осіб, як *біданка*, *любка*, *солодашка*, *штрамак*: – Так і знала я, що це ще не кінець біді! – тільки сплеснула в долоні Танасііха, як Катерина, плачучи, розповіла про своє горе. – Валиться, ой валиться усе на тебе, *біданко*! (с.155); Приїхав я на конику перед її хати – / Вийди, вийди файна *любко*, маю шос сказати! (с. 60); Не плач, Анни, не плач, *солодашко* моя! (с.65); – Ади, куме, які пишні ці паничі! – сказав до поштаря. – Гадав би хто, що не знати, які *штрамаки*! (с.218).

У романі добре заманіфестована гуцульська побутова лексика. Із тематичної групи назв одягу, його частин, головних уборів і прикрас засвідчено номени *лудіння* ‘одяг’, *киттар* ‘короткий козушок без рукавів, оздоблений орнаментом’, *сардак* ‘верхній короткий рукавний одяг з домотканого сукна, оздоблений вовняними нитками’, *манта* ‘весільний одяг молодого зі сірого домотканого сукна’, *гуля* ‘верхній одяг без рукавів нареченої із домотканого білого сукна’, *гачі* ‘штани з домотканого сукна’, *черес* ‘широкий шкіряний пояс з кишеньками і пряжками’, *попружка* ‘вузький вовняний жіночий пояс’, *запаска-колячка* ‘вид поясного жіночого одягу з одного незшитого полотнища; обгортка’, *запаска-подовжниця* ‘вид поясного жіночого одягу з двох запасок – передньої і задньої’, *обишвка* ‘комір’, *вуставки* ‘поперечна вишивка на рукавах жіночої сорочки’, *чільце* ‘весільний головний убір молодой’, *крисаня* ‘чоловічий фетровий капелюх з прикрасами’, *перемітка* ‘головний убір заміжньої жінки – виріб із домотканого полот-

на, який зав'язують навколо голови', *бараниця* 'покривало з вичинених овечих шкур', *капчурі* 'плетені вовняні шкарпетки', *згарда* 'жіноча прикраса шії з намистин, монет і металевих хрестиків', *пацьорки* 'намисто', *бовтиці* 'низка латунних гудзиків (інколи з річковими черепашками), яку вплітають у коси', *трісунки* 'прикраса на чоловічому капелюся, зроблена з пір'я, квітів': Відав несолодко було моєму дідові там, у вас, як прийшов сюди, скинув панські лахи, вбрався в гуцульське *лудіння*, оженився з гуцулкою та й газдувати став (с.98); Поверх писаного *киптаря* перевішана була нова тайстра (с.155); – А *сардаків*, нене, не будемо брати – сьогодні тепло буде (с.17); Вона у білій *гуглі*, а він у новій-новісінькій довгій *манті* – наче правдиві князь із княгинєю (с.156); Молодий за той час позбирався якомсь та обтріпав із піску *гачі* та *киптар* (с.55); В ту ж мить прискочив до нього Василь і вирвав із-за *череса* зброю (с.148); Вирівнювали запаски, пробували чи *попружка* стягнена як слід (с.17); Сьогодні ж була тільки у сорочці та одній лиш *запасці-колячці*, що туго обвивала її бедра, а широка *попружка* опоясувала тонкий стан (с.51); Найчастіше бачив її у неділі чи свята, у всьому святочному наряді, тобто у *киптарі* і *запасаках-подовжницях*, що так поширюють дівочий стан – і в *капчурах*, що деформують стрункі дівочі ноги <...> (с.50); В ту ж мить Гнат вхопив його цупко лівою рукою за *обишву*, обернув лицем до себе, а правою відміряв йому лиш один-єдиний *поличник* (с.153); Сорочки із широкими *вуставками*, вишитими низинкою (с.16); Молода у *бовтицях*, понад чолом срібне *чільце* з маленькими дзвіночками (с.56); – Хто знає чи й не свататиму. Лиш... все то, що молодець, то не жонатий, – сказав, поправляючи на голові *крисаню* (с.35); у *порівн.* Смереки білі-білі та стрункі, наче молодичі, закутані у *перемітки*, стояли як заворожені – і не ворохнулись (с.100); Люди оглядались, а побачивши у гарних, нових залубнях достатньо одягненого газду з верхів, а за ним пана у *бараниці* – ніяк не могли доглянути поросяти (с. 104); Зняв свої мокрі постолі, а *капчурі* та онучі повішав сушити біля печі (с. 87); А жінка – гуцульська красуня, одягнена у найкращий одяг, ішла наче пава, злегенька побренькуючи *згардами* із дукачів (с. 20); А хлопці тільки дивились, до яких саме *пацьорків* приглядається котра з дівчат (с. 217); – Не треба, Анничко! Сама дам раду. Як лиш неня паски попечуть, тебе у *бовтиці* заплітатимемо (с.16); Подальше, коло самого чуркала лежав ще хтось, а біля нього *крисаня* з пишними *трісунками* (с.268).

Цікаву групу гуцульської побутової лексики в романі “Над бистрим Черемошем” становлять назви їжі. Здебільшого це назви їжі, поширеної лише на Гуцульщині, наприклад *будз* ‘овечий сир із свіжого молока

у формі кулі’, *бриндза* ‘спеціально приготовлений для зберігання солений овечий сир’, *бануш* ‘густа страва з кукурудзяної муки, варена на сметані’, *гусянка* ‘спеціально заквашене густе кип’ячене молоко’, *кулеша* ‘густа страва з кукурудзяної муки, варена на воді’: – А гезде Анниця *будз* передала (с.249); Марта розклала на столі харчеві припаси зі свого наплечника: хліб, масло, *бриндзу*, ковбасу (с.87); – Ще як живу, не їв такої *кулеші* та не пив такої *гусянки*. Отек піна ця гусянка, а *кулеша*, отек *бануш* (с.51). Із гуцульських діалектних назв їжі, вживаної і поза межами Гуцульщини, засвідчено найменування *буджениці* ‘копчене м’ясо’, *боришник* ‘печений картопляний корж’, *женциця* ‘сироватка’, *хліб-кисленник* ‘кислий хліб, спечений із дріжджового тіста’, *бараболі* ‘картопля’, *губи* ‘гриби’, *свічки* ‘різновид грибів, лисички’, *сегленки* ‘різновид грибів, рижки’: Столи угиналися від весільних калачів, *буджениці*, ковбас (с.57); – Василь вже спить давно, а я, ади, заснути не могла, ждала тебе. Кулеша та гусянка на столі, Юрчику. Та й свіжих *боришників* напекла, може їстимеш? (с.42); Бо то свині добре пасти – не треба доїти, / І не буде від *женциці* в череві боліти (с.172); А тоді що-лиш поставила на столі миску з мішаним зерном – кукурудзою, вівсом і бобом та покклала три *хліби-кисленники* (с.122); Слідували, одна за одною, дванадцять страв: пшениця з маком і медом, голубці з кукурудзяних круп, з часником і олієм, гриби, біб, оселедці, пироги з повидлом, *бараболі* з олієм і цибулею, фасоля зі сливками, квашені *сегленки*, варені *губи*, звані *свічками*, з олієм і часником, варені сливки, а вкінці – вар із яблук та грушок (с.122-123).

Ще однією групою гуцульської побутової лексики є назви предметів хатнього і ширше – господарського призначення, зокрема *лавиця* ‘ослін’, *ліжник* ‘домоткане ворсисте вовняне покривало з візерунком’, *пугарчик* ‘чарка’, *рахва* ‘кругла дерев’яна посудина з покришкою для масла або бриндзи’, *табівка* ‘оздоблена орнаментом невелика шкіряна сумка, яку носять через плече’, *течка* ‘портфель’, *тайстра* ‘полотняна або вовняна торба, яку носять через плече (перев. для харчів)’, *тертіла* ‘харчі, приготовлені для лісоруба’, *ланц* ‘ланцюг’, *телетка* ‘дерев’яна посудина, перев. для молока’, *бербениця* ‘дерев’яна посудина видовженої форми з двома днами для зберігання продуктів’, *бесаги* ‘дві торби, з’єднані одним полотнищем, що їх носять перекинутими через плече’, *кружлівка* ‘апарат для виділення вершків із незбираного молока; сепаратор’ та ін.: В кутку, за піччю, на двох *лавицях* лежали нові *ліжники* (с.16); А тоді пішла в хату і зараз же вийшла з *пугарчиком* бджільного меду та почала частувати молодят, а потім уже всіх гостей (с. 57); – А тут бриндза до кулеші. Прошу, беріть, кому смакує, – при-

прошувала пані Наталя, ставлячи на скатерть дерев'яну різьблену *рахву* з бриндзєю (с.206); – Звідки ж візьмете чаю? – зацікавилась Марта. У *тобівці* маю (с.87); На Варатині, ади, якись москалі у голубих шапках із черленими обшивками затримали нас. Забрали панні *течку* з папір'єм, а їй, біданці, казали сідати в авто (с.255); – Ну, а я тобі, Анничко, пригiстного з Косова приніс, – казав, виймаючи із своєї *тайстри* цукерки і маленьку гарну коробочку (с. 51); – Знаю, Юро. Аби ти не забув харчів, що я приготувала тобі на дорогу. Гезди, на лаві, *тертіла* з харчами (с. 43); Молодек, куди захоче туди й скочить, а жонатий, отек котюга на *ланци* (с.35); – Йй, що вже файні та файні обоє! Отек у *телетці* маку спарувалися! – говорила поштарева Гафія (с. 60); Ще й другого коня, натерханого *бербеницями*, веде із собою (с. 248); Газдині, яких паски були вже посвячені, швидко складали їх у *бесаги* (с. 23); Практику вже маєте, з *кружлівкою* вмієте давати собі раду, – пробував жартувати Бобак (с. 99).

Із побутової лексики засвідчено ще гуцульські діалектні назви свійських тварин, такі як *маржина* 'худоба', *когут* 'півень', *котюга* 'собака', *вепр* 'кабан', *дроб'ета* 'вівці, ягнята': Спузар і ватаги вже в полонинах ждуть у стаях та приготовляють, щоб було все наладнано, як люди приженуть туди *маржину* (с.36); – Будь ласка, беріть! Всіх *когутів* вилапали ми з Параскою, бо до живого допекли вже – Мартині квіти геть випорпали. Прошу, беріть! Докторе, тягніть там яку ногу! (с.206); Дві великі собаки прискочили до неї. – А гетьте *котюги* погані! – закричала і припала до дверей хати (с.107); Встала вранці, подоїла корову, дала їсти *вепрові*, *дроб'етам* і курам, помила лавки і долівку та прибрала хату (с.156).

До цієї групи безпосередньо примикають і гуцульські назви загорож, частин будівель – *вориння* 'огорожа з ворин', *гражда* 'гуцульська садиба, огорожена суцільним дощатим парканом', *кліть* 'комора', *під* 'горище', *хороми* 'сіні': Танасій із сином Петром майстрували коло *вориння* (с.14); В одному з тих сіл пишалась на високому ґруні *гражда* Танасія Бутинюка, заможного гуцульського газди (с. 13); Здіймав *бербениці* з бриндзєю та заносив до *кліти* (с.249); Здіймив із *поду* *бербеницю* із сушеними сливами та вніс у хату (с.116); Співали матки за столом. А в *хоромах* танцювали (с.58).

Використано в романі й деякі гуцульські діалектні назви рослин – *афини* 'чорниці', *черниці* 'ожини', *барабулі* 'картопля', *бараболя-американка* 'сорт картоплі', *гаджучка* 'молода смерічка', *ружа*, *чічка* 'квітка': Поміж змиршавілими пнями росли кущі малин, *афин* та стелились по землі колючі *черниці* (с.202); Оце вже третій день працювали

Анниця з Катериною – садили кукурудзи та *барабулі* в Катерининому городі (с.48); Василина найняла робітниць; садили ранні *бараболі-американки*, брукву, кукурудзи (с.184); А старі ялиці та молоді *гаджучки*, єдині свідки їхньої розмови, перестали шуміти, затихли з великого дива (с.52); В Гната хустка шовковенька – за кресанев *ружса*, / Подивиси, моя мамко, йкого маю мужа (с.57); Дівчина, отек *чічка* лиш стій та дивися, а він не дає Василеві її брати (с.27).

Гірська місцевість, де відбуваються події в романі, спричинила використання деяких діалектних апелятивних назв географічних об'єктів, зокрема *грунь* ‘вершина невисокої гори’, *заріночок* ‘пологий берег річки, укритий рінню’, *кичера* ‘гора’, *облаз* ‘дорога, що йде по самому краю прірви, попід стрімку скелю’, *плай* ‘гірська стежка’, *полонина* ‘високогірне пасовище’, *царинка* ‘сіножать’, *чуркало* ‘джерело’: В одному з тих сіл пишалась на високому *груні* гражда Танасія Бутинюка, заможного гуцульського газди (с.13); Ой, кувала зозулиця та на *заріночку*, / Ой, зійшовси рід із родом та п’є горілочку (с.58); Тихо дримали гуцульські хати – і ті, що при дорозі і ті, що на самотніх *кичерах* (с.180); А молодята переходили саме *облаз* і наблизились до тієї найнебезпечнішої скали, що нависла над дорогою і грозила засипанням (с.54); *Плаї* засипані снігом, ніде ні сліду якоїсь хати чи газдівства (с.107); До своїх двох *полонин* винаймав ще й декілька чужих, і від багатьох газдів брав вівці на випас (с.14); Вона ж воювала сьогодні і за гражду свою, і *царинки*, і ліс (с.100); – Не голоден, Анничко! Лиш пити хочеться. Якби тут *чуркало* де близько, здається, усе випив би! – засміявся (с.50).

Окремі гуцульські діалектизми, засвідчені в мові роману “Над бистрим Черемошем”, почерпнуті із сфери господарської діяльності гуцулів. Гірське відгінне пастухування репрезентують номени *ватаг* ‘старший вівчар в полонині’, *снузар* ‘помічник ватага’, *стая* ‘тимчасове або постійне житло на полонині, де живуть пастухи влітку і переробляють молочні продукти’, *ботей* ‘отара овець’, а лісорозробки й лісосплав – *бутин* ‘лісорозробка, лісові роботи’, *дараба* ‘пліт, збитий із кругляків, який сплавляють по ріці’, *ковбок* ‘колода, брус’, *клявза* ‘загата на річці (перев. для сплаву лісу)’: *Снузари* і *ватаги* вже в полонинах ждуть у стаях та приготівляють, щоб було все наладжано, як люди приженуть туди маржину (с.36); Не залишив мені мій дедя маєтків, ні полонин, ні *ботей* овець, але залишив щось май краще за це (с.62); Тільки в суботи й неділі відбувалися проби хору, бо ж більшість хлопців працювала весь тиждень у *бутині*, а в суботу ввечері приходили вони додому (с.22); – А що ти робитимеш завтра, Юро? – Із *дарабами* йдемо, з Гнатом та Іваном, у Вижницю (с.39); З усіх тих лісів, що над Пробійною, пускають

на воду *ковбки* і вони самі вже пливуть аж до Черемоша (с.85); Минули гать на річці Пробійні. – Гезди мала *клявза*, – зауважив Юра. – То і по Пробійні йдуть дараби? – здивувався Борис (с.85).

Мова роману “Над бистрим Черемошем” фіксує також гуцульські діалектні назви танців і співанок, які їх супроводжують – *пляс* ‘танець, який виконують під час колядування’, *аркан* ‘гуцульський чоловічий танець’, *кругляк* ‘різновид танцю, який виконують колядники’, *гайдук* ‘танцювальна фігура, яку виконують тільки чоловіки’, *плесівка* ‘жартівлива співанка, яку виконують під час *плясу*’, *данец* ‘танець’: Ось задзвеніли дрібно дзвінки. Це *плесаки* починали свій *пляс* (с.126); Та недовго дивились. Бо як легіні почали танцювати *аркана*, тоді вже і Юру потягнули, і Марта мусіла знову сидіти біля каси (с.144); Розпустили колядники *кругляк* і пішли, пританцювуючи, а за ними юрба дівчат, молодлиць та дітей (с.129); Крутилися *кругляка*, присідали *гайдука*, співали різні жартівливі *плесівки* (с.129); – Йй-га! Старий газда, а розуму не має. Як булу на весіллі, то й мусіла данцювати. Не мала ж вона хватися у мишачу діру, як її у *данец* брали (с.177).

Із весільної обрядової лексики, крім уже згадуваних *князь*, *княгиня*, вжито також *повниця* ‘етап весільного обряду, на якому обдаровують наречених’, а із похоронної – *посиджінне* ‘етап похоронного обряду, на якому рідні та знайомі збираються у хаті покійника, щоб віддати йому шану’: – Михайле! Скажіть хай уже *повницю* починають, – сказав Томашевський до Власійчука (с.64); А ввечері люди йшли за голосом тієї трембіти на *посиджінне* до покійника (с.180).

Нечисленними номенами засвідчено гуцульські діалектні назви транспортних засобів (*залубні* ‘санки з опертям для перевезення людей’, *корчуги* ‘короткі сани для перевезення деревини’, *лещата* ‘лижі’), хвороб (*червінка* ‘дизентерія’, *пістряк* ‘рак, канцер’), зброї (*кріс* ‘рушниця’), метеорологічна лексика (*верем’я* ‘гарна сонячна погода’, *мрєч* ‘мряка; туман’, *фуга* ‘заметіль, хуртовина’): На Різдво, уранці, їхали до церкви у *залубнях*, застелених узористими ліжниками (с.123); Оба з Петром вибирались із парою коней у верхи і стягали *корчугами* ковбки (с.15); Літом мандрую по горах пішки, а в зимі – на *лещатах* (с.76); Вертався в сумному настрою – почалась бо ширити епідемія *червінки* (с.239); – Але, бачите, мені здається, що ви лиш потішаєте мене, будьто би з тим боляком у шлунку можна жити роками. А що, як це *пістряк*? І до двох років закінчиться увесь процес, а тоді – не тратьте, куме, сили... (с.224); Чому ж це вона не хлопець?! Не сиділа б тепер у хаті та не клеїла б паперців, а з *крісом* у руках стояла б на сторожі української держави (с.75); – Ади, *мрєч* долів

паде – *верем* 'я буде' (с.219); Та видиться мені, що занеслося на сніг, то й *фуга* може бути (с. 86).

Поодинокими гуцульськими діалектними назвами предметів, речей заманіфестовано інші семантико-тематичні групи лексики, зокрема, *ватра* 'вогнище', *бібула* 'папір', *бандж* 'пов'язка', *ждальня* 'кімната, в якій хворі очікують на прийом лікаря; приймальня', *звізда* 'зірка, з якою ходять колядувати', *косиця* 'квітка', *ляка* 'матеріал, яким інкрустують мистецькі вироби', *пласт* 'гілля з хвоєю', *фана* 'прапор' та ін.: Юра заходився біля печі. Запалив *ватру* (с.87); *ірон.* Але бібліотеку, то мали велику. Нераз Сурка приносила мені твори німецьких клясиків. А тієї комуністичної *бібули* якось не було видно (с.236); – Декувать вам файно, пане лікарю, що зашили ви мою пусту голову. Колись, як зароблю, то бодай за *банджі* віддам – стільки ви їх вимотали сьогодні (с.133); Доктор Боринич заглянув до *ждальні* (с.224); Оце сидів він біля стола та обліплював різнокольоровим папером *звізду* (с.121); Рукав'єта вишивані, черлена *косиця*, / Сночі була дівчинонька, тепер молодиця (с.67); І вона подала Юрі свій срібний, по-мистецьки виконаний перстень, з інструкціями з різнокольорової *ляки* (с.52); На *пластах* завезу вас до вуйка. Наломив фої, поукадавав *пласти* на лещатах, посадив Марту на тих *пластах*, наче на санках, і повіз до вуйка (с.90); – Хочу оце вас, пане лікарю, про щось запитати, – почав Мендель. – Чому, ади, на читальні "Просвіти" вивісили легіні синьо-жовту *фану*? (с. 234).

Із гуцульських діалектних лексем на позначення абстрактних понять використано номени *бута* 'пиха', *комірне* 'життя в приймах', *кратка* 'клітинка', *кутане* 'порання в хаті, на господарстві, біля худоби', *люба* 'кохання', *орудка* 'справа', *резигнація* 'відмова від займаної посади', *сопух* 'сморід', *туск* 'смуток, туга', *присюда* 'присідання', *придибашка* 'пригода', *пригістне* 'подарунок, гостинець', *прогулька* 'прогулянка', *пуд* 'страх', *ферії* 'канікули', *фудульність* 'зарозумілість, гордовитість' та ін.: Михайло, ади, з гордості та з *бути* великої з тою Єленою оженився (с. 185); Були б у *комірне* пішли, а потім хату збудували та жили б якось (с.194); Він був гарно одягнений – сам високий та стрункий – на плечах у нього були новісінькі, вовняні бесаги, ткані у кольорові *кратки* (с.126); Нарешті покінчили роботу і почалося вечірне "*кутане*" на газдівстві (с.48); – Не бійся, не втече! *Люба* міцніше швари прив'язала її до тебе (с.47); Це він завжди пригістного привозив за те, що коні стояли під шопою, як він ходив за *орудками* (с.102); То вам треба внести *резигнацію* до громадської ради збірної громади (с.105); У хаті аж дусило від горілчаного *сопуху* (с.70); Прийшла я з вами д'хаті... Ой, *бідко* ж ти моя! Подивилася я по задвірку і такий *туск* задавив серце, що гадала

– трісне воно... (с.120); І вона, ота сила, рвалася на волю у буревійному танці, в шалених *присюдах* (с.59); А береза оповідав різні смішні історії та *придибашки*, і “сипав”, наче з рукава, усякими жартами, як і слід було доброму березі (с.128); Гнат їздив з дарабами у Вижницю. Кожного разу привозив їй *пригістного* з Кут чи Вижниці (с.68); Зробимо *прогульку* в напрямі Ворохти (с.77); Хоч які вони великі у своїй власній уяві, але “*пуда*” таки мають (с.210); Починались літні *ферії*, а гуцули все ще робили сіна (с.191); Хоч у Томашевських багатство куди більше, зате не було тієї *фудульности*, що в Бутинюків (с.17).

Використання гуцульських діалектизмів у романі “Над бистрим Черемошем” не обмежено субстантивами. Гуцульські діалектні назви статичних ознак, засвідчені в аналізованому тексті, – це *годний* ‘добрий, поважний’, *жесний* ‘дуже негарний, потворний, страшний’, *збанований* ‘стомлений, змучений від туги за ким-небудь’, *зланцований* ‘закований в ланцогі’, *змасакрований* ‘сильно побитий, знищений’, *змарганний* ‘вимордуваний, вимучений, стомлений’, *ирцений*, *ірцений* ‘хрещений’, *крісовий* ‘який стосується рушниць (кріса)’, *коверцовий* ‘який має узорі (про ткани вироби)’, *лещетарський* ‘лижний’, *охаблений* ‘дуже негарний, потворний, страшний’, *файний* ‘гарний, красивий’, *фіглявий* ‘жартівливий’, *фудульний* ‘зарозумілий, гордовитий’, *черлений* ‘червоний’: – Тю на вас! Який *годний* газда! Виніс курку на торговицю і продавати не хоче. Та чого ви її поклали у кошіль? (с.102); А ви, легіники мої, запам’ятаєте собі, що зрада – це *жесна* погань і най-ко Бог святий сокотить від неї кожного иршеного (с.118); – Та він такий уже *збанований*, що з браку маминої пазухи, до будь-чийої припав би, – понеслося від гурта туристів (с.193); – Йшли на Буркут та не знали дороги. Зустріли рижого Юзька, що то помагає “копам” наших ловити. Запитали його про дорогу, а він казав, що проведе їх. Вони ще й заплатили йому. І провів – просто уруки стражникам. А ті шандармам віддали. Сьогодні Бобак із тим малим вели їх, *зланцованих*... (с.113); Голова та все тіло було *змасакроване* (с.154); – Та чи не хворий ти, Юрку, що такий блідий? – Не хворий, а дуже вже *змарганний*, бо ж днями і ночами в дорозі (с.258); Ніхто з “*ирцених*” людей не повинен бути поза домом, бо тоді увесь рік блукатиме (с. 114); – А це хто? Він же не згинув від пострілу? – Авжеж не від пострілу, а від *крісового* прикладу, – сказав Вихор придивляючись до вбитого (с.271); Поставлено домовини в церкві, вкриті *коверцовими* ліжниками (с.280); Знала, що Богдан приїхав уже на святочні ферії, то й хотіла звербувати його на цю “*лещетарську* прогульку” (с.79); Чого ж це ти плачеш? Образив може хто? Може отой *охаблений* шандар, що то очей із тебе не зводить? (с.61); – Йй, екі *файні*

ліжники мала Василина під сідла! – дивувались жінки (с.57); – Та й по-жартувати любив. *Фігльвий* був! – завважив Томашевський (с.95); – Ха-ха-ха! Ти думав знов Анниця? Ні, братчику! Цим разом не вона, а неня її, Василина Бутинючка – пишна й *фудульна* газдиня на всі верхи (с.35); Але я ще й таке знаю, що тепер усі фани мають бути *черлені* (с.235).

Розмаїтими є й гуцульські діалектні назви дій, процесів, станів, зокрема *бізувати* ‘могти’, *банувати* ‘сумувати, тужити’, *лапати* ‘ловити’, *вінувати* ‘давати посаг, придане, віно’, *вергтися* ‘кинутися’, *вдатися* ‘сподобатися’, *газдувати* ‘господарювати’, *данцувати* ‘танцювати’, *змилити* ‘помилитися’, *ревідувати* ‘перевіряти, здійснювати ревізію’, *імити* ‘схопити, зловити’, *кутати* ‘поратися біля худоби, по господарству’, *кермувати* ‘управляти за допомогою керми (дарабою)’, *напудитися* ‘злякатися’, *натерхати* ‘навантажити, нав’ючити (коня)’, *чурити* ‘текти’, *пантрувати* ‘стежити, пильнувати’, *плесати* ‘виконувати *плес*, танцювати’, *повістувати* ‘розповідати’, *помітувати* ‘зневажити, виявити неповагу до кого-небудь’, *резигнувати* ‘відмовитися від займаної посади’, *сокотити* ‘стежити, пильнувати’, *требувати* ‘потребувати’, *цьоркати* ‘брязкати’, *харчувати* ‘їсти, споживати’, *штрикати* ‘стрибати’: – Поїхала б і я з вами, та, бігме, не *бізую*. Так мене коло серця давить та слабо стає та в очах темніє, що їй-де! Та й Анниця мусить у хаті лишитись, бо, ади, кутати не буде кому (с.155); – Будь ласка, беріть! Всіх когутів *вилапали* ми з Параскою, бо до живого допекли вже – Мартині квіти геть випорпали (с.206); – Не така ти бідна, як говориш, бо і хата в тебе своя, і ґрунт. Та й неня казали, що *вивінують* тебе, отеґ доньку (с. 46); Як ми пообтинали вже той ялівець, тоді вони *верглися* на нас і повалили на землю (с. 117); – Не ти вінчатимешся, Олексо. Молодих спитати треба, чи *вдалися* вони одно одному, – посміхнулася Марія (с.179); – Ніколи не є запізно, чоловіче! Я так і знав, що з тебе будуть ще люди! Бо де хто таке бачив? Хлоп дужий, як ведмідь і, замість *газдувати* та дітей доховуватись – марнується ось так (с.133); – А смага би го втела, ек він цего аркана *данцує!* – не втерпів і сказав старий Томашевський (с.63); Та провідника нам треба, щоб не *змилити* дорогу (с.78); А ек вони їх убили, дали ногам поля – / Виїхала з Коломиї голова патроля. / Та ек вона виїхала та *зревідувала* – / Відіслала теліграму аж до Станіслава (с.119); А ти прийшов д’мені, *інив* за руку та й лебедів: “Нене! Ади. Селько сце ніцьо не їв.” (с.120); Увечорі перед Новим Роком, Танасій з Анницею дбайливо *кутали* маржину та давали досита їсти (с. 134); Другою дарабою *кермував* Юра Гордійчук, третьою – Іван Гребенюк (с.46); Кулака мого *напудився*, а ногу підставляти мені не боюся? (с.106); Танасій з Петром осіддали коней та *натерхали* на них

бесаги з харчами (с.43); Найдужче катували вони Петра П., бо то був він легінь дужий та потний. Сікли його отим колючим ялівцем по голові, а кров *чуріла*, отек із чуркала (с.117); – Гадаю, найкраща дорога по-через Зелене до Піп Івана. Та біда в тому, що вона небезпечна. Занадто *пантрують* її стражники (с.79); І тоді плесаки станули по два разом, із дзвінками на бардках, відчинили хатні двері й почали *плесати* (с.128); Ади, паламар д'хаті вертається та шос *повістує* дохтирці (с.220); А легінь який Юра – отек намальований! Стерпіти не міг, що ти, ади, так *помітувала* ним (с.164); – Така мене, знаєте, лють пірвала, що я сказав: Не вйтуватиму більше пане, пане секретаре. Хай вам хто хоче вйтує, а я не буду. А він подумав щось та й каже: “Таки дійсно *резитнуєте*, пане начальнику?” (с.105); До речі, Василина заставила їх *сокотити*, щоб хто чужий у хату не зайшов та пасок не наврочив (с.14); Чого ж той шандар і тепер до нас приходить, як видить, що не *требую* ним (с.74); Йшли [колядники] дрібним кроком від столу у хороми, то з хоромів до столу, *поцьоркували* дзвінками та приспівували (с.128); Годний газда перше маржину нагодує, а потім вже сам *харчує* (с.87); – Справа в тому що якби ми поїхали на Буркут і Лукавиці, то ви, перейшовши кордон, мусіли б накладати багато дороги. А туди – коло Піп-Івана, то ви лиш *штрикнули* б куди треба, і все (с.85).

Гуцульські діалектні назви ознак для характеристики інших ознак засвідчено прислівниками *банно* ‘сумно’, *в'одно* ‘раз у раз’, *гезди* ‘тут’, *назбитки* ‘навмисне’, *горі дном* ‘догори ногами’, *набизівно* ‘напевно’, *передтогід* ‘позаторік, два роки тому’, *тогід* ‘торік, минулого року’, *тутки* ‘тут’, *файно* ‘гарно, добре’: Не такого, ой не такого весілля сподівалась Василина! І так *банно*, так уже *банно* стало, наче б оце вона не весілля справляла Анниці, а поминки по ній (с.169); Але мені не однаково. Дивитись не можу, як вона *в'одно* там шмаркає в хаті (с.70); Минули гать на річці Пробійні. – *Гезди* мала клявза, – зауважив Юра (с.85); Заграйте ми музиканти в еворові скрипки, / Та най я си погуляю ворогам *назбитки* (с.58); – Нехай би посміли не бути разом! Дружба тоді увесь світ перевернув би *горі дном* (с.58); Погода непогана, а “панничі” *набизівно* повставали вже (с.84); Сьогодні ж Юра з колядниками прийде. Він же *тогід* і *передтогід* ходив, то й цього року прийде... (с.126); Ми *тутки* їли, ми *тутки* пили, / Ой, аби вам си бджоли роїли (с.129); Біда би брала цю Анницю, як *файно* вона пише писанки! (с.35).

У мові персонажів роману “Над бистрим Черемошем” використано й гуцульські діалектні службові слова, з-поміж яких виділяються частки *май*, *вере*, *ко* та вигуки *мой*, *ігій*, *ій-га*, *ій-де*, *ади*: Не залишив мені мій дедя маєтків, ні полонин, ні ботеїв овець, але залишив щось *май*

краще за це (с.62); Та *вере* чому це, Юрчику, прийшла тобі на гадку ота співанка? (с.119); – Вставай-ко, вставай, Параско, то й сама видітимеш! (с.108); Ану-ко найди таку другу? (с.101); – Анни’, а поможи-ко мені! (с.127); А Михайло най-ко пожде (с.110); *Мой*, хлопці, а допоможіть! – звернувся він до якихось легінів (с.103); – *Ігій!* Бога бійся, дівко! Та ти вже стиду ніякого не маєш! (с.61); – *Ій-га!* Це ж не кров, а вода пливе тепер у жилах гуцульських (с.114); – Поїхала б і я з вами, та, бігме, не бізую. Так мене коло серця давить та слабо стає та в очах темніє, що *ій-де!* (с.155); – Він зроблений із срібної австрійської корони – старий Штефан із Голов робив. *Ади*, як виписав! (с.52).

Засвідчено в романі й низку гуцульських діалектних фразем, таких, як *гріти діда* ‘поминати предків, розпалюючи ритуальне вогнище у Страсний тиждень’, *луть пірвала* ‘дуже розсердитися’, *давати (мати, набрати) пуда* ‘налякати(ся)’, *що кому смакує, най здоров пакує* ‘про безвольну, безхарактерну людину’, *манколія найшла* ‘психічний стан, для якого характерні пригнічення, загальмованість думок, рухів тощо’, *зробити збитка* ‘нашкодити’, *намішати кулеші* ‘загіяти щось дуже складне, клопітне, що загрожує неприємними наслідками’, *ні лій, ні масло* ‘безвольна, безхарактерна людина’, *тепла кулеша* ‘про чоловіка, що знаходиться в повній підлеглості у дружини’, *лице лунається* ‘соромно’, *най си преч каже* ‘не при хаті згадуючи’, *без гачів ходити* ‘дуже бідувати’, *покай робити* ‘про ситуацію, яка сприймається як нелогічна, або абсурдна’, *дати ногам поля* ‘втекти’, *сидіти під постолом* ‘перебувати в повній підлеглості у дружини’, *постіл з лівої ноги* ‘про безвольну, безхарактерну людину’ та ін.: – *Ій-де!* Це лиш у Велику середу “*гріють діда*”, а ви щодня хотіли б *гріти* (с.15); – Така мене, знаєте, *луть пірвала*, що я сказав: Не вийтуватиму більше, пане, секретаре (с.105); Він, певно, *пуда має*, що поїде вона і не вернеться (с.184); – Виділи ви, пане лікарю, якого *пуда* коні *набрали*, як вухами стригли (с.105); – Но, знаєш, Михайле, не годна я тебе пізнати! Був газда як газда, а то віником став. Це так, отек кістку, що котюги обглодали, ти підняв би і облизав. Та що ж, “*що кому смакує, най здоров пакує*” – повітували старі люди (с.111); Оце знов *манколія* якась *найшла* на нього (с.49); – А знаєш, Єленко, кортить мене Михайлові *збитка зробити!* (с.110); – *Намішала* ти *кулеші*, то тепер їж, що наварила! (с.168); – Нічого не кажете, то й неня робить, що хоче. А твій дедя – *тепла кулеша*, і все! Під постолом у своєї жінки сидить. Поважний, годний газда – люди шанують його, а жінка, отек віником, повертає ним, куди сама захоче. <...> Та й ти стала тепер, *ні лій, ні масло* (с.146); *Лице* мені від сорому *лунається* (с.175); То ж ідімо, братчику, бо, *най си преч каже*, такий

нам обливаний понеділок справить, що їй-де (с.35); А на мітингах агітатори безнастанно говорили про зрівняння всіх громадян <...> – Що зрівняють, то зрівняють! Усі ми, пробачте за слово, *без гачів ходитимемо* (с.256); Йй-га! То ж то він побив тебе, біданко, ой побив! Ти ж чорна уся, отек сукно! А я оце від Михайла йду. Єлена там на постелі лежить отек паня яка, а він холодні оклади до голови їй кладе. Йй, люди, *покай робитси!* (с.72); А ек вони їх убили, *дали ногам поля* (с.119); – Нічого не кажете, то й неня робить, що хоче. А твій дедя – *тепла кулеша*, і все! *Під постолом* у своєї жінки *сидить* (с.146); – Та чи не перебільшуєш ти, Василинко, га? *Постіл ти з лівої ноги*, а не мужчина! Та чого мала би я перебільшувати? (с.72).

Висновки. Таким чином, Марія Остромира у своєму романі “Над бистрим Черемошем” щедро послуговується гуцульськими діалектними лексичними одиницями різних семантико-тематичних груп. Їх склад і характер зумовлені потребами нарації. У художньому тексті використані лексичні діалектизми виконують важливі художні функції.

Усі діалектні слова, цілеспрямовано введені в художній текст, є важливим чинником формування мовної експресії, яка виникає з опозиції діалектного слова, позанормативного, нормативним, властивим літературній мові [2, 331]. Така властивість діалектизмів добре простежується, якщо їх у художньому тексті замінити літературнонормативними відповідниками.

Призначення багатьох діалектизмів полягає в номінації, а через неї – й у пізнанні низки реалій матеріальної і духовної культури гуцулів, що поширені лише в цьому краю (*береза, вибірця, гуля, згарда, киттар, черес, будз, гусянка, бануш, ліжник, тертіла, бесаги, вориння, гражда, плай, клявза, пляс, повниця, корчуги* та ін.).

Без використання гуцульської діалектної лексики важко, якщо взагалі можливо, досягти художньої переконливості та етнографічної достовірності у художньому освоєнні гуцульського світу. Гуцульські лексичні діалектизми є також одним із важливих засобів типізації персонажів у художньому тексті та індивідуалізації їх мовлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гуцульські говірки. Короткий словник / Відп. ред. Я. Закревська. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 1997. – 232 с.
2. Оссоветский И. А. Диалектная лексика в произведениях советской художественной литературы 50–60-х годов / И. А. Оссоветский // Вопросы языка современной русской литературы. – М.: Наука, 1971. – С. 301–385.
3. Остромира Марія. Над бистрим Черемошем / Марія Остромира. – Косів : Писаний Камінь, 2005. – 296 с.

4. Пелипейко Ігор. Повернення на Гуцульщину / Ігор Пелипейко // Марія Остромира. Над бистрим Черемошем. – Косів : Писаний Камінь, 2005. – С.5–12.
5. Хобзей Н. Гуцульські світи. Лексикон / Наталя Хобзей, Оксана Сімович, Тетяна Ястремська, Ганна Дидик-Меуш. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2013. – 668 с.
6. Janów J. Słownik huculski / Jan Janów / Opracował i przygotował do druku Janusz Rieger. – Kraków : Wydawnictwo Naukowe DWN, 2001. – 294 s.

REFERENCES

1. Hutsulski hovirky. Korotkyi slovnyk / Vidp. red. Ya. Zakrevska. – Lviv : Instytut ukrainoznavstva im. I. Krypiakevycha NAN Ukrainy, 1997. – 232 s.
2. Ossovetskij I.A. Dialektnaia leksika v proizvedeniiakh sovetskoi hudozhestvennoj literatury 50–60-h godov / I.A. Ossovetskij // Voprosy yazyka sovremennoj russkoj literatury. – M. : Nauka, 1971. – S. 30-385.
3. Ostomyra Mariia. Nad bystrym Cheremoshem / Mariia Ostomyra. – Kosiv : Pysanyi Kamin, 2005. – 296 s.
4. Pelypeiko Ihor. Povernennia na Hutsulshchynu / Ihor Pelypeiko // Mariia Ostomyra. Nad bystrym Cheremoshem. – Kosiv : Pysanyi Kamin, 2005. – S. 5–12.
5. Khobzei N. Hutsulski svity. Leksykon / Natalia Khobzei, Oksana Simovych, Tetiana Yastremska, Hanna Dydyk-Meush. – Lviv : Instytut ukrainoznavstva im. I. Krypiakevycha NAN Ukrainy, 2013. – 668 s.
6. Janov Ja. Słownik huculski / Jan Janov / Opracował i przygotował do druku Janusz Rieger. – Krakow : Wydawnictwo Naukowe DVN, 2001. – 294 s.